

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-03-14

HSN 2016-0575

Handläggare:
Anna Lindqvist, Dan Billtorp

Hälso- och sjukvårdsnämnden
2016-04-19, p 19

Yttrande över Strategi för innovation och digitalisering i Stockholms läns landsting 2016-2020

Ärendebeskrivning

Ett förslag till en gemensam strategi för innovation och digitalisering inom Stockholms läns landsting har tagits fram.

Syftet med strategin är att slå fast och tydliggöra en övergripande inriktning för arbetet med innovation och digitalisering inom landstinget. Tyngdpunkten ligger på en effektiv och säker informationshantering och samverkan inom landstinget samt mellan landstinget och andra aktörer. Strategin stödjer målbilden för Framtidsplanen – tredje steget i genomförandet (LS 1409-1068), Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUF 2010 (LS 0806-0625) samt Regionalt trafikförsörjningsprogram för Stockholms län (LS 1207-0962). Strategins inriktning och ambition omfattar all landstingsfinansierad verksamhet, både landstingsdriven och privat.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2016-03-14
Strategi för innovation och digitalisering i Stockholms läns landsting 2016-2020

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att som yttrande till landstingsstyrelsens innovationsberedning överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens skrivelse

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens motivering till förslaget

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen är positiv till strategin som både stärker och specificerar färdriktningen för innovation och digitalisering i det pågående arbetet med att säkerställa genomförandet av Framtidsplanen och nätverkssjukvården. De styrande principer, fokusområden och insatsområden som identifierats är väl avvägda och relevanta. Förvaltningen lämnar synpunkter på de delar av strategin som berör hälso- och sjukvården samt tandvården.

För att möta de fyra fokusområdena som identifierats för hälso- och sjukvården har hälso- och sjukvårdsförvaltningen tillsammans med landstingsstyrelsens förvaltning tagit fram en handlingsplan för e-hälsa och informationsförsörjning som är direkt kopplad till strategin för innovation och digitalisering. Handlingsplanen anger de planerade satsningar som direkt stödjer strategin. Denna handlingsplan har behandlats i hälso- och sjukvårdsnämnden den 26 januari 2016 (HSN 1510-1195).

Förvaltningen har även påbörjat ett specifikt arbete med en egen digitaliseringsstrategi utifrån hälso- och sjukvårdsförvaltningens eget uppdrag.

Förvaltningen vill särskilt framhålla att hela hälso- och sjukvårdssystemet, oavsett driftsform, berörs av strategin för innovation och digitalisering. Således bör såväl offentliga som privata vårdgivares perspektiv få en ökad betoning i strategin. Ett samlat perspektiv är en viktig förutsättning för att möjliggöra en uppföljning på hela hälso- och sjukvårdssystemet.

Förvaltningen vill understryka betydelsen av att de styrande principerna i strategin efterlevs för kommande utveckling och är prioriteringsgrundande för all berörd verksamhet.

De olika insatsområden som identifieras i strategin är relevanta och samtidigt utmanade. Vissa av sådan karaktär att de som enskilda områden kräver egna strategier, riktlinjer, affärsmodeller och regelverk för genomförande. Detta kan komma att innebära ett omfattande arbete där komplexiteten är stor och utmaningarna är många. Ett exempel är möjligheterna till ny kunskapsutveckling genom användningen av hälsodata och stordata. Det finns också flera tekniska och pedagogiska utmaningar i hur data används och kan visualiseras.

För att få ihop fokusområden, styrande principer och insatsområden krävs en hög grad av samverkan mellan landstingets förvaltningar. Det är viktigt att olika strategier och handlingsplaner pekar åt samma håll och att gemensamma mål och målvärden beslutas och följs upp, för att stödja utvecklingen mot en ökad digitalisering och innovation.

Tandvården är en del av hälso- och sjukvården. Förvaltningen föreslår att avsnittet kring folktandvården inte separeras från texterna om hälso- och sjukvården i strategin.

Ekonomiska konsekvenser

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen utgår ifrån att planerade satsningar som stödjer strategin hanteras inom ordinarie budgetprocess.

Konsekvenser för patientsäkerhet

Bifall till yttrandet förväntas få oförändrade konsekvenser för patientsäkerheten.

Konsekvenser för jämställd och jämlik vård

Bifall till yttrandet förväntas få oförändrade konsekvenser för jämställd och jämlik vård.

Miljökonsekvenser

Bifall till yttrandet förväntas få oförändrade konsekvenser för miljön.

Barbro Naroskyin
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Lena Furmark
Avdelningschef

Landstingsstyrelsens förvaltning
Landstingsdirektören

REMISS
2016-02-19

Diarienummer
LS 2015-0833

Samtliga styrelser/nämnder
i Stockholms läns landsting,
Landstingsstyrelsens samverkans-
råd för organisationer som före-
träder personer med funktions-
nedsättning,
Landstingsstyrelsens
pensionärsråd

Remiss av Strategi för innovation och digitalisering i Stockholms läns landsting 2016-2020

Ett förslag till en gemensam strategi för innovation och digitalisering inom Stockholms läns landsting har tagits fram.

Syftet med strategin är att slå fast och tydliggöra övergripande inriktning för arbetet med innovation och digitalisering inom landstinget. Tyngdpunkten ligger på effektiv och säker informationshantering och samverkan inom landstinget samt mellan landstinget och andra aktörer. Strategin stödjer målbilden för Framtidsplanen – tredje steget i genomförandet (LS 1409-1068), Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS 2010 (LS 0806-0625) samt Regionalt trafikförsörjningsprogram för Stockholms län (LS 1207-0962).

Strategins inriktning och ambition omfattar all landstingsfinansierad verksamhet, både landstingsdriven och privat. Den ska vara överställd lokala styrdokument inom områdena innovation och digitalisering vad gäller den egenägda verksamheten.

En första behandling har skett i landstingsstyrelsens innovationsberedning den 18 februari 2016. Efter remissomgången kommer dokumentet att återföras till innovationsberedningen för en slutlig beredning. Avsikten är att beslut fattas i landstingsfullmäktige den 13 september 2016.

Mot bakgrund av ovanstående bereds nämnder och styrelser att yttra sig över strategidokumentet.

Eventuella synpunkter samt protokollsutdrag från hantering av remissen ska vara inkomna till landstingsstyrelsens förvaltning, registratorsexpeditionen, registrator.lsf@sll.se **senast den 22 april**.

Vid eventuella frågor kontakta Mats Nomberg, mats.nomberg@sll.se.

Med vanliga hälsningar

Toivo Heinsoo
Landstingsdirektör

Stockholms läns landsting

Strategi för innovation och digitalisering i Stockholms läns landsting 2016–2020

Dokumenttyp
Viljeinriktning
Dokumentnummer

Fastställd
2016-xxx
Fastställd av

Giltig till och med
2020-12-31
Upprättad av
Landstingsdirektören

Informationssäkerhetsklass
K1R2T2

Verksamhetstyp

Innehållsförteckning

1.	Inledning	4
1.1	Definition av innovation och digitalisering	6
2.	Sammanfattning	8
3.	Syfte och målgrupp	9
4.	Avgränsning och relaterade dokument	9
5.	Beredning av frågor inom innovations- och digitaliseringsområdet	10
6.	Övergripande vision för landstingets innovations- och digitaliseringsarbete	11
7.	Övergripande mål för landstingets innovation och digitalisering	11
7.1	Innovation och digitalisering inom hälso- och sjukvården	13
7.1.1	Strategiska fokusområden inom hälso- och sjukvården	15
7.2	Innovation och digitalisering inom kollektivtrafiken	17
7.2.1	Strategiska fokusområden inom kollektivtrafiken	19
7.3	Innovation och digitalisering inom kulturen	20
7.4	Innovation och digitalisering inom regional utvecklingsplanering	21
7.5	Innovation och digitalisering inom Folktandvården	21
8.	Organisering och ansvarsfördelning	22
8.1	Innovation	22
8.2	Digitalisering	23
9.	Styrande principer för digitalisering och innovation	24
9.1.1	Fokus på verksamhetsnytta och värdeskapande leverans för användare och kunder	24
9.1.2	Digitalt först	24
9.1.3	Innovationskultur, implementering och spridning	24
9.1.4	Standardisering och öppenhet	24
9.1.5	Helhet prioriteras före delarna	24
9.1.6	Effektivitet och informationskvalitet i fokus	25
9.1.7	Återanvändning	25

9.1.8	Säkerhet bygger på skyddsbehov.....	25
9.2	Finansieringsmodell	25
10.	Strategiska insatsområden	25
10.1	Kunskapscenter för användardriven utveckling	26
10.2	Innovationsfrämjande ägarstyrning.....	26
10.3	Innovationsupphandling	26
10.4	Landstingets innovationsfond.....	27
10.5	Deltagande i EU:s program och fonder.....	27
10.6	Framtidens vårdinformationsmiljö.....	28
10.7	Konsolidering, avveckling och arkivering	28
10.8	Informationssäkerhet	28
10.9	Informationshantering	29
10.9.1	Hälsodata för jämlik vård och tillväxt	30
10.9.2	Stordata (big data).....	30
10.9.3	Öppen data (open data).....	30
10.10	Hållbar IT	31
10.11	Medicinsk teknik	31
10.12	Arkitektur	32
10.12.1	Målarkitektur inom hälso- och sjukvården	32
10.13	IT-sourcing	33
10.14	Kompetens.....	33
10.14.1	Digital kompetens.....	33
10.14.2	Förändrings- och innovationsledarskap	34
10.15	Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning	34
11.	Uppföljning och utvärdering av strategin	34

1. Inledning

Stockholm är en av de snabbast växande storstadsregionerna i Europa. Tillväxttakten är positiv och innebär stora möjligheter, men medför också betydande utmaningar för såväl hälso- och sjukvården, kollektivtrafiken som den regionala utvecklingsplaneringen. Parallellt fortsätter utvecklingen med en allt äldre befolkning. Landstinget genomför nu en rad genomgripande satsningar i syfte att stå väl rustat att möta den växande befolkningens behov av vård och kollektivtrafik.

Utvecklingen utgår från bland annat tre övergripande strategiska planer:

- Framtidsplan för hälso- och sjukvården
- Regionalt trafikförsörjningsprogram för Stockholms län
- Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUF 2010

Genom Framtidsplan för hälso- och sjukvården tar landstinget ett samlat grepp om utvecklingen av en mer personcentrerad, effektiv och jämlik vård. Vi tryggar vårdutbudet genom investeringar och omstruktureringar. På samma sätt utvecklar landstinget kollektivtrafiken med en utbyggnad av tunnelbanenätet och byggandet av Citybanan. När det gäller den regionala utvecklingsplanen pågår arbetet med att ta fram en ny plan i samverkan med regionens aktörer. Därutöver pågår arbetet med utvecklingen av en regional kulturstrategi.

Innovationer och digitalisering kommer vara avgörande faktorer för att nå framgång i landstingets omställning. Genom att utveckla och införa nya och bättre produkter, processer och organisationsformer kan landstinget uppnå en ökad kvalitet och högre effektivitet i vården, kollektivtrafiken, i miljöarbetet och i arbetet med regional utveckling. Utmaningen handlar också om att samtidigt med digitaliseringen fortsatt erbjuda länets invånare gemensamma rum för möten, delaktighet och utbyten. Här spelar kultursektorn en central roll och digitaliseringen är ett verktyg för både digitala och analoga möten. Det är inte bara de demografiska utmaningarna som utgör incitament för förändring av landstingets kärnverksamheter. Nya tekniska möjligheter samt invånarnas förväntningar och krav på ökad tillgänglighet och delaktighet utgör också viktiga drivkrafter i förändringsarbetet. Framtidens utmaningar kan inte lösas med gårdagens metoder och det är viktigt att landstinget präglas av en kultur som främjar innovation och nytänkande i alla led. Innovationskraften ligger i förmågan att identifiera och utveckla innovativa och kreativa produkter, metoder och tjänster, att stödja entreprenörer och företag som vill samverka med landstinget inom detta område samt att utveckla innovativa samverkanmodeller för att uppnå en hållbar regional utveckling.

En betydande del handlar om digitalisering. Digitalisering är inte enbart ny teknik utan omfattar även ökad kunskap om brukarnas behov och ökad produktivitet. Utveckling av e-tjänster som riktas till både invånare och vårdgivare är en viktig förutsättning för en effektivare resursanvändning. Stockholmsregionen kännetecknas av sin starka, vitala och kreativa sektor som spänner över kultur, media samt spel. Innovationskapaciteten inom denna sektor attraherar nya förmågor som genom skapandet av nya typer av berättelser bidrar till attraktiva tekniska lösningar och sätter regionen på kartan.

Invånarens behov och perspektiv ska stå i centrum för både innovations- och digitaliseringsarbetet. Strategin har sin utgångspunkt i invånarens upplevelse av landstingets samhällstjänster.

Digitaliseringen bidrar till att trösklarna sänks så att fler kan vara med och bidra till innovation i landstingets verksamheter. Därigenom kan patienter, resenärer, invånare, medarbetare och företag ges ökade möjligheter att delta i arbetet med att utforma framtidens lösningar och bli medskapare av information. Det innebär nya möjligheter att mobilisera människors kreativitet och kompetens för att utveckla produkter och tjänster för att lösa utmaningar i landstingets verksamheter.

Landstinget har motiverade medarbetare med ett genuint intresse att bidra till verksamhetens utveckling. De har kunskap och idéer som bör tas tillvara och kanaliseras. Alla medarbetare ska ses som möjliga innovatörer och genomförare av förändringar. Detta synsätt behöver i ökad utsträckning genomsyra landstingets verksamhet. Landstinget har därför under de senaste åren investerat i verksamheter som stödjer innovation. Erfarenheten från innovativa organisationer visar på behovet av särskild kompetens för att hantera innovationsfrågor strategiskt och långsiktigt och att det integreras i kärnverksamhetens ledningsarbete.

En stimulerande arbetsmiljö är en viktig grund men det behövs en systematik i innovationsarbetet för att goda idéer ska bli verklighet. Det handlar exempelvis om hur mål som stimulerar förnyelse integreras i styr- och ledningssystem, strukturer och kompetens för metodstöd, idégenerering, testbäddar och implementering, juridiska avvägningar samt nätverk med omgivande kompetensmiljöer. Syftet med strategin är att knyta ihop landstingets olika innovationsverksamheter så att de stödjer och förenklar innovationsprocesser för invånarna, patienter och vårdpersonal, resenärer och kollektivtrafikens personal samt för regionplaneringen. Landstinget ska bredda sitt innovationsarbete så att det omfattar alla verksamheter. Erfarenhetsutbyte och spridning av branschnormer ska stå i centrum, såväl inom landstinget som mellan andra landsting.

Digitaliseringskommissionen beskriver i sitt slutbetänkande *Digitaliseringens transformerande kraft – vägval för framtiden* (SOU 2015:91) att digitaliseringen är katalysatorn, möjliggöraren och motorn i samhällsutvecklingen. Stockholms läns landstings strategi för innovation och digitalisering innebär utveckling av nya former av kontakter och utbyten mellan länets invånare över organisatoriska gränser. Strategin gör att landstinget kan producera, lagra och tillgängliggöra allt större mängder av information och kunskap. Den medför stora möjligheter för att utveckla och leverera nya lösningar som bättre svarar mot behov och efterfrågan i landstinget. Med dessa åtgärder adderar vi möjligheter till en regional utveckling som kan komma att öka värdet och tillvarata landstingets investeringar på ett sammantaget bättre sätt.

Samtidigt medför också digitaliseringen nya utmaningar för personlig integritet, regelverk och andra strukturer i samhället. Länsstyrelsens skrift *IT i människans tjänst – en digital agenda för Stockholms län* innebär i korthet att Stockholmsregionen ska vara nationellt ledande i att använda IT för att nå mål för tillväxt i regionen, social välfärd, demokrati och klimatförbättringar. Landstinget ska utveckla nya e-tjänster som bidrar till att verksamheten blir mer öppen, arbetar mer effektivt och erbjuder invånaren tjänster som förenklar deras vardag. Ambitionen är även att erbjuda invånaren e-tjänster på flera språk. I landstingets strategi ingår att tillgängliggöra data för att underlätta utveckling av digitala tjänster från tredje part. Detta ökar möjligheterna till värdeskapande ur de offentliga data som utgör en unik resurs för hela Stockholmsregionen. På detta sätt verkar landstinget för innovation och tillväxt i regionen och därmed även för framtida skattekraft som behövs för landstingets åtaganden. Målet är ett öppnare och smartare landsting som stödjer innovation och delaktighet, en enklare vardag för privatpersoner och företag samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten.

1.1 Definition av innovation och digitalisering

Innovation

I detta dokument använder Stockholms läns landsting följande definition av begreppet innovation:

Införandet eller genomförandet av en ny eller väsentligt förbättrad vara, tjänst eller process, eller nya sätt att organisera verksamheten, arbetsorganisation eller externa relationer.

Definition utgår ifrån OECD, Oslomanualen för mätning och jämförelser av innovation i företag.

Innovationer uppstår i många former. De har gemensamt att de är nya lösningar som svarar mot behov, som tas i bruk och medför ett betydande värde för verksamheten och dem som verksamheten är till för. Värdet behöver inte nödvändigtvis räknas i kronor och ören. Det kan lika gärna handla om förkortade handläggningstider, ökad patientsäkerhet eller minskad miljöpåverkan. Själva värdet uppstår dock i nyttiggörandet och tillämpningen av en idé. Värdeskapande för landstinget uppstår när landstinget anammar och sprider nya lösningar som blir ett sätt att arbeta långsiktigt. Det går att definiera innovation som *något nytt som är nyttigt och blir nyttiggjort*. Därför är det angeläget att öka landstingets innovationsförmåga för att snabbare kunna erbjuda invånare, resenärer, patienter och personal de bästa, mest moderna och mest kostnadseffektiva lösningarna.

Digitalisering

I detta dokument används den tolkning och definition av begreppet *digitalisering* som används i Digitaliseringskommissionens delbetänkande *En digital agenda i människans tjänst – en ljusnande framtid kan bli vår* (SOU 2014:13). Där anges två typer av digitalisering:

- Informationsdigitalisering, som innebär omvandling av information från analog till digital form. Processen gör informationen strukturerbar, sökbar och tillgänglig genom digitala kanaler.
- Samhällelig digitalisering, som beskriver användningen av IT i bred bemärkelse i samhället. Individer och organisationer kan kommunicera med andra människor, organisationer och sin omgivning på ett nytt sätt.

I sitt slutbetänkande (SOU 2015:91) beskriver Digitaliseringskommissionen digitaliseringen även som katalysatorn, möjliggöraren och motorn i samhällsutvecklingen. Digitaliseringskommissionen betonar digitaliseringens transformerande kraft i samhället.

2. Sammanfattning

Innovations- och digitaliseringsarbetet måste samspela i en högre grad för en ökad utvecklingsförmåga. Därför har landstinget utformat en gemensam strategi för innovation och digitalisering.

Visionen för Stockholms läns landsting är att Stockholm år 2020 har Europas mest nyskapande sjukvård och kollektivtrafik där innovationskultur och digitalisering är en naturlig del av vardagen hos landstingets medarbetare i samverkan med lärosäten, företag och invånare i Stockholm. I den regionplanering landstinget ansvarar för ska digitaliseringens möjligheter stärka utvecklingen mot en smart och hållbar tillväxtregion.

Genom den stärkta ägarstyrningen tar landstinget ett samlat strategiskt och operativt grepp över innovations- och digitaliseringsfrågorna på koncernövergripande nivå. Samtliga verksamheter ska använda innovation och digitalisering som strategiska verktyg för att effektivisera och kvalitetssäkra verksamheten, att erbjuda bättre samhällsservice och därmed bli en mer attraktiv arbetsgivare. Landstinget skall bli en organisation som genomsyras av innovativt tänkande och agerande. Den kreativa sektorn ska också i ökad utsträckning bidra till landstingets utveckling inom området.

Alla invånare ska oavsett teknikvana eller funktionsförmåga kunna kontakta och kommunicera med landstinget genom ett brett utbud av e-tjänster. Dessa ska vara efterfrågade, användarvänliga, tillgängliga, robusta och skalbara. De ska ha hög tillgänglighet, finnas på flera språk och inte äventyra integritet, sekretess och riktighet. Landstingets utveckling ska vara användardriven och landstinget ska fortlöpande inventera och åtgärda faktorer som försvårar en effektiv spridning av innovativa arbetssätt.

Arbetet med innovation och digitalisering i landstinget är nödvändigt för att realisera målbilden i framtidsplanen för hälso- och sjukvården, regionalt trafikförsörjningsprogram och den kommande regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUF2050. Hälso- och sjukvården är en informationsintensiv sektor där tillgång till rätt information vid rätt tid och plats och till rätt personer är avgörande. De datamängder som Trafikförvaltningen samlar utgör en god grund för att utöva nydanande och intressant forskning och innovationsarbete om kollektivtrafikens funktionssätt. Tillväxt- och regionplaneförvaltningens arbete med att följa utvecklingen inom ramen för den regionala utvecklingsplanen bygger på statistiska analyser som är grunden för vägval för den fortsatta planeringen av regionens utveckling. Dagens IT-stöd behöver förändras och utvecklas. Medarbetarna behöver digitalt stöd i det personliga mötet med patienter och resenärer. Det digitala stödet måste vara mobilt och tillgängligt, och ska kunna hantera, analysera, visualisera och dela stora informationsmängder.

I strategin redovisar landstinget också ett antal styrande principer som gäller för arbete med innovation och digitalisering. Här kan vi nämna att

verksamhetsnyttan eller invånarens behov ska vara den överordnade drivkraften i utvecklingen av IT- och tekniklösningar. Dessutom ska innovationsarbete och digitalisering vara centralt för utveckling och förnyelse av den ordinarie verksamheten.

Vidare beskriver landstinget de strategiska insatsområden som man kommer att fokusera på under de närmaste åren. Dit hör till exempel att etablera ett kunskapscenter för användardriven utveckling, framtidens vårdinformationsmiljö, informationshantering och öppen data, tillgänglighetsperspektivet samt digital kompetens och förändringsledarskap.

Stockholms läns landstings ambition är att årligen mäta och följa upp innovations- och digitaliseringsarbetet i ett digitaliserings- och innovationsbokslut.

3. Syfte och målgrupp

Strategin för innovation och digitalisering är ett styrdokument som anger målbild och övergripande inriktning. Den slår fast grundläggande principer för arbetet med innovation och digitalisering inom landstinget.

Syftet med strategin är att landstinget ska tillvarata möjligheterna med innovation och digitalisering fullt ut för att öka invånarens, patientens och resenärens delaktighet, höja kvaliteten och tillgängligheten samt underlätta för personal i verksamheten. Genom att tillämpa nya digitala strategier i kombination med kulturella uttryck kan vi även skapa mer lustfyllda upplevelser av invånarens möten med landstingens olika funktioner.

Strategin för innovation och digitalisering är styrande för dem som direkt eller indirekt fattar beslut i digitaliserings- och innovationsfrågor i Stockholms läns landsting.

4. Avgränsning och relaterade dokument

Strategins inriktning och ambition omfattar all landstingsfinansierad verksamhet, både landstingsdriven och privat. Den är överställd lokala styrdokument inom områdena innovation och digitalisering vad gäller den egenägda verksamheten.

Berörda verksamheter ska årligen ta fram handlingsplaner som konkretiserar strategins mål och intentioner inom områdena innovation och digitalisering. Handlingsplanerna ska vara en del i det ordinarie budget- och planeringsarbetet och ska samordnas av funktionerna Forskning, Innovation och Strategisk IT.

I samband med att landstingsfullmäktige beslutar om strategin för innovation- och digitalisering upphör IT-policyn (LS 1109-1224) och

Strategi för arbete med IT-frågor och eHälsa inom Stockholms läns landsting (LS 1109-1224) att gälla.

Relaterade övergripande dokument inom digitalisering, informationssäkerhet och innovation:

- Riktlinjer för informationssäkerhet inom Stockholms läns landsting (LS 1112-1733)
- Handlingsplan för hållbar IT inom vården 2016–2018 (LS 1409-0977)
- Regionalt ALF-avtal (LS 1411-1389)
- En digital agenda för Stockholms län (LS 2015-0844-1)
- Framtidsplanen – tredje steget i genomförandet LS (1409-1068)
- Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS 2010 (LS 0806-0625)
- Ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS 2050
- Regionalt trafikförsörjningsprogram för Stockholms län (LS 1207-0962)
- Strategi för forskning, utveckling och utbildning för hälso- och sjukvården, tandvården och kollektivtrafiken i Stockholms läns landsting (LS 1310-1325)
- Programdirektiv för 3R – Framtidens vårdinformationsmiljö (LS 2015-0159)
- 16 principer för elektronisk samverkan (HSN 1305-0520).
- Trafikförvaltningens inriktning för forskning och innovation 2016–2018 (TN 2015-0529)
- Mer än bara trösklar – Stockholms läns landstings program 2011–2015 för delaktighet för personer med funktionsnedsättning (LS 0902-0179)
- Stockholmsregionens innovationsstrategi

5. Beredning av frågor inom innovations- och digitaliseringsområdet

Innovationsberedningen är det politiska organ som ansvarar för att bereda förslag till landstingsstyrelsen om innovation och digitalisering.

Beredningsansvaret omfattar frågor kopplade till den strategiska utvecklingen av landstingets IT-tjänster, teknisk infrastruktur, medicinsk teknik, telefoni, informationssäkerhet, e-hälsofrågor, utvecklingen av patientnära tjänster och innovation. Ansvarigt landstingsråd är innovationslandstingsrådet.

Föredragande i innovationsberedningen för digitaliserings- och e-hälsofrågor är Stockholms läns landstings funktion Strategisk IT. För innovationsfrågor är det Forskning och innovation i SLL. Dessa funktioner ansvarar för att styra och koordinera sina respektive områden.

6. Övergripande vision för landstingets innovations- och digitaliseringsarbete

Stockholm ska år 2020 ha Europas mest nyskapande sjukvård och kollektivtrafik. Innovationskultur och digitalisering ska vara en naturlig del av vardagen hos landstingets medarbetare i samverkan med lärosäten, företag och invånare i Stockholm. I den regionplanering landstinget ansvarar för ska digitaliseringens möjligheter stärka utvecklingen mot en smart och hållbar tillväxtregion.

7. Övergripande mål för landstingets innovation och digitalisering

Stockholms läns landsting ska präglas av en kreativ och innovationsfrämjande kultur, där nytänkande premieras och innovation och ständigt förbättringsarbete ses som en del av kärnuppdraget. Landstingets samtliga verksamheter ska använda innovation och digitalisering som strategiska verktyg för att utveckla verksamheten, erbjuda bättre samhällsservice och därmed bli en mer attraktiv arbetsgivare. Genom en väl utvecklad innovationsförmåga kan landstinget säkerställa att den senaste forskningen, modernaste tekniken och mest effektiva metoderna snabbare tillämpas och skapar nytta i vård, kollektivtrafik och för regionens utveckling.

Alla invånare ska oavsett teknikvana eller funktionsförmåga kunna kontakta och kommunicera med landstinget genom ett brett utbud av avancerade e-tjänster. Dessa ska vara efterfrågade, användarvänliga, robusta och skalbara. De ska ha hög tillgänglighet, finnas på flera språk och inte äventyra integritet, sekretess och riktighet. Patienter ska ges full möjlighet att välja hur de vill kontakta vården i olika situationer, där e-tjänster, telefon, videokonsultation eller fysiska besök ska ses som komplementära och naturliga delar av det reguljära vårdutbudet. Personer med kronisk sjukdom ska ges möjlighet att leva ett så självständigt liv som möjligt utan beroende av sjukvården med hjälp av digitala hälsostöd. Patienten ska ges förutsättningar att kunna ta aktiv del av sin egen vård, vara medskapare av medicinsk data och kunna ha full insyn i informationen om sin egen hälsa.

Landstingets medarbetare ska ha tillgång till landets mest moderna och sammanhängande informationsmiljö som stödjer och underlättar deras yrkesutövning. Relevant information ska alltid finnas elektroniskt tillgänglig för behörig personal. Landstinget ska aktivt fasa ut onödiga administration och pappersbaserade rutiner. Äldre och dåligt fungerande IT-system ska avvecklas i snabb takt och ersättas med en öppen, flexibel

och standardiserad informationsmiljö som stödjer mobila arbetssätt och interaktion med omgivningen. Behandlingsriktlinjer och de senaste forskningsrönen ska alltid finnas tillgängliga genom intelligenta och interaktiva beslutsstöd. Information ska bara behöva matas in en gång i IT-systemen och sedan kunna återanvändas utan dubbelregistrering. Landstingets medarbetare ska kontinuerligt utbildas för att fullt ut kunna tillgodogöra sig digitaliseringens möjligheter och känna sig trygga med att använda modern teknik.

Landstingets utveckling ska vara användardriven och bygga på att involvera personal, patienter, anhöriga, invånare och resenärer tidigt i innovationsprocessen. Detta ökar förmågan att fånga upp nya behov av utveckling och förändring. Arbetet inkluderar att utveckla produkter, tjänster, processer och organisatoriska lösningar som gör det enklare för personalen att utföra sitt arbete. Detta ska också ge invånarna en bättre hälso- och sjukvård och kollektivtrafik.

Landstinget ska etablera ett heltäckande och samspelande internt innovationssystem som ska samverka regionalt, nationellt och internationellt. Det ska därmed bidra till tillväxt och attraktionskraft för Stockholmsregionen. Landstinget ska också stödja företag och organisationer som behöver samverka med hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken för innovationsutveckling genom att erbjuda säkra testmiljöer. Genom innovationsvänlig upphandling ska landstinget bidra till att driva fram nyskapande lösningar och dessutom bli en bättre första kund till mindre företag och entreprenörer.

Innovationssystemet ska verka för öppenhet för entreprenörer, små och medelstora företag samt start-up-företag. Landstingets samlade testbäddar kan här ses som en unik resurs för att värdera samhälllig nytta och genomförbarhet. Innovationstävlingar ska vara ett medel för att lösa samhällsutmaningar samt skapa intresse för entreprenörer att medverka i landstingets infrastruktur.

Landstinget ska fortlöpande inventera och åtgärda faktorer som försvårar en effektiv spridning av innovativa arbetssätt, nya behandlingsmetoder eller ny teknik. En avgörande del i detta är att utveckla hälso- och sjukvårdens ersättningsystem, vårdvalsmodeller och ägardirektiv så att de främjar innovation och nytänkande. Trafikförvaltningen ska använda resenärdata för att utveckla nya transportmedel och transportvägar, och pröva nya lösningar i olika testmiljöer. Tillväxt- och regionplaneförvaltningen ska med hjälp av digital teknik både driva på och följa utvecklingen i regionen mot en smart, hållbar tillväxtregion.

7.1 Innovation och digitalisering inom hälso- och sjukvården

Syftet med digitalisering av hälso- och sjukvården är ge en effektivare, säkrare och mer jämlik vård genom att främja nya värdeskapande processer, tjänster och teknologier. Landstinget ska realisera detta genom att sammanföra den fysiska och digitala världen.

Under de närmaste åren ska landstinget genomföra sin framtidsplan för hälso- och sjukvården. Det kommer att innebära genomgripande förändringar i hälso- och sjukvårdens struktur. I målbilden för 2025 anger landstinget följande tre huvudmål:

- Hög tillgänglighet – vård i rätt tid.
- God kvalitet och delaktighet – säker vård till patient som möts med rätt resurser på rätt plats.
- Hög effektivitet – säker vård i rätt tid, till patient som möts med rätt resurser på rätt plats och till rätt kostnad.

En viktig del i förverkligandet av framtidsplanen är visionen om nätverkssjukvård. Denna innebär bland annat att sjukvården och kommunernas vård och omsorg samverkar i ett nätverk runt patienten. I centrum står patientens medicinska behov och önskemål. Grundtanken är att vården i så stor utsträckning som möjligt ska erbjudas nära patienten. I *Strategi för forskning, utveckling och utbildning för hälso- och sjukvården, tandvården och kollektivtrafiken i Stockholms läns landsting* (LS 1310-1325) formerar landstinget visionerna på utveckling av hälso- och sjukvården samt kollektivtrafiken. Stockholmsregionen ska vara ett kunskaps- och utvecklingscenter av världsklass. Landstingets kärnverksamheter ska ha nära relationer och samverka med universiteten, näringslivet, kommunerna och staten. För den kliniska forskningen och utbildningen är tillgången till patienter och patientdata en grundförutsättning. Forskningen kräver tillgång till allt större patientgrupper med specifik och precis diagnos för att genom storskalig analys uppnå bättre förståelse av biologiska mekanismer bakom sjukdomar och utveckling av nya behandlingsformer. En förutsättning för detta är bland annat en sammanhållen och välintegrerad informationsmiljö. Landstinget deltar därför i flera nationella samarbeten och följer nationella beslut inom området.

Landstinget ska bredda innovationsverksamheten och involvera alla sina verksamheter. Målet är att skapa ett sammanhängande innovationssystem som stödjer och förenklar för både patienter och vårdpersonal, men också för forskare och entreprenörer utanför vården. Landstingets innovationsarbete ska vara nära samordnat med utvecklingen av nya IT-stöd och e-hälsotjänster.

Innovationsfonden är ett viktigt instrument för att stimulera innovationsarbetet och att utnyttja landstingets testbäddar för såväl interna som externa projekt. Den innebär att ett nätverk av testbäddar skapas inom hela hälso- och sjukvårdens verksamheter samt inom kollektivtrafikens olika transportgrenar. Olika testbäddar ska ha olika kompetens och specialisering för att kunna erbjuda kompletterande verksamheter. Dessutom har Innovationsfonden ett samarbetsavtal med Svenskt centrum för toxikologiska vetenskaper (SweTox) för miljöprojekt.

För att nå uppsatta mål och visioner behöver landstinget förändra och utveckla dagens IT-stöd. Hälso- och sjukvården är en informationsintensiv sektor där tillgång till rätt information vid rätt tid och plats och till rätt personer är avgörande. Personalen behöver digitalt stöd i det personliga mötet med patienter och användare. Det digitala stödet måste vara mobilt och tillgängligt, och ska kunna hantera, analysera, visualisera och dela stora informationsmängder.

Inom läkemedelsområdet finns behov av en mer samlad information och smartare beslutsstöd i förskrivningsprocessen. Här kan landstinget utveckla erfarenheter från Janusfönstret.

Landstinget har utvecklat en testmiljö för läkemedel som baseras på analys av real world data där man studerar användningen och kliniskt resultat av specifika läkemedel. Detta är ett bra exempel på hur landstinget kan utveckla kompetensen inom sjukvården.

Landstingets unika datakällor bör tillgängliggöras på ett samlat sätt. En sådan digitalisering ger nya verktyg för systematisk och automatiserad generering av aidentifierade data för forskningsändamål. För att landstinget ska nyttja dessa unika resurser behövs ett förändringsvilligt ledarskap som stimulerar till innovativt tänkande både i förvaltningarna och i operativ verksamhet.

Stockholms läns landsting arbetar tillsammans med Region Skåne och Västra Götalandsregionen med program 3R Framtidens vårdinformationsmiljö. Framtidens vårdinformationsmiljö ska tillgodose hälso- och sjukvårdens behov av data av hög kvalitet och göra det möjligt att samla in patientgenererade data via olika e-hälsotjänster, sensorer och webbaserade enkäter från alla vårdgivare. Detta skapar unika förutsättningar för forskning och innovation samtidigt som det ger patienter med kronisk sjukdom möjlighet att leva mer självständigt.

Samverkan med Karolinska Institutet (KI) är av stor vikt för landstinget. Den sker särskilt inom universitetssjukvården, det område där sjukvård samverkar med utbildning, forskning och innovation. Landstinget ska utforma gränssnitten med KI så att båda får stora möjligheter att dela data

på ett sådant sätt att det uppfyller såväl legala som etiska krav på hantering av integritetskänslig forskningsdata.

7.1.1 Strategiska fokusområden inom hälso- och sjukvården

Strategin för innovation och digitalisering i Stockholms läns landsting anger den övergripande riktningen för landstingets arbete. Digitaliserings- och innovationsarbetet delas in i fyra fokusområden:

1. Delaktighet för invånare, patienter och anhöriga
2. Stöd för vårdgivare och medarbetare inom hälso- och sjukvården
3. Stöd för forskning, innovation och utbildning
4. Samverkan med kommuner, myndigheter och näringsliv

Målet är att öka landstingets digitaliseringsgrad. Digitaliseringsgraden är ett samlat mått som byggs upp av ett större antal väldefinierade mätetal. Ett sådant mått ger förutsättningar för enkel och tydlig uppföljning över tid. Landstinget ska välja de ingående mätetalen så att de speglar fokusområdenas utveckling.

Indikatorer eller nyckeltal baseras i första hand på tillgänglig data och befintliga uppföljningar. När sådana inte finns kommer funktionen för Strategisk IT att föreslå nya indikatorer och datakällor.

Målfokusområde 1 – Delaktighet för invånare, patienter och anhöriga

Invånare, patienter och anhöriga ska ha enkel och säker tillgång till allsidig information om vård och hälsa samt sin egen hälsosituation. Öppenhet och transparens är ledord i landstingets arbete med nya e-tjänster för patienterna. Alla invånare ska ha säker tillgång till sin journal på nätet. De ska kunna vara delaktiga i vården utifrån individuella förutsättningar. Det innebär bland annat att e-tjänster som utvecklas ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättningar. Patienten ska även ges möjlighet att bidra med egen hälsodata till vården. Landstinget ska fortlöpande utveckla teknik, vårdavtal, ersättningsmodeller och dokumentation för att stödja den digitala omställningen av hälso- och sjukvården. Patienter och anhöriga ska ha möjlighet att bidra till landstingets innovationsarbete. Landstinget ska systematiskt fånga upp upplevda brister och förändringsbehov ur ett användarperspektiv och koppla dessa till olika utvecklingsprojekt.

Målfokusområde 2 – Stöd för vårdgivare och medarbetare inom hälso- och sjukvården

Medarbetare inom hälso- och sjukvården ska ha en modern digital arbetsmiljö som stödjer vård och behandling, minimerar administrationen och erbjuder interaktiva beslutsstöd som ger tillgång till den senaste medicinska kunskapen. All vårdpersonal ska ha tillgång till välfungerande och samverkande IT-stöd som stödjer kommunikationen mellan olika professioner och olika delar av vården samt med patienter, anhöriga och invånare. Detta i syfte att stärka den professionella rollen, stödja och effektivisera arbetsprocesser, öka patientsäkerheten samt bidra till verksamhetsutveckling och ökad kvalitet i medarbetarnas dagliga arbete. Program 3R Framtidens vårdinformationsmiljö är det huvudsakliga verktyget för att åstadkomma detta. Införandet av virtuella patientbesök, såsom videobesök, samt informationsdelning som möjliggör effektiv vård i hemmet är i fokus. Säkra digitala lösningar och patientsäkra appar med fokus på patientgenererad data ska både utveckla och effektivisera hälso- och sjukvården. Detta påverkar även resmönster i regionen vilket beaktas i den regionala utvecklingsplaneringen.

Landstinget ska involvera fler medarbetare i innovationsarbetet med förbättrad samordning och uppföljning.

Alla vårdgivare ska ha ett effektivt IT-stöd för att följa upp patientsäkerhet och vårdkvalitet samt för verksamhetsstyrning och resursfördelning.

Målfokusområde 3 – Stöd för forskning, innovation och utbildning

Landstinget ska tillgängliggöra data från hälso- och sjukvården för att stödja arbetet med ökad innovation i verksamheten. Detta ger förbättrad patientsäkerhet, kostnadseffektivitet, kvalitetshöjning och uppföljning samt snabbare implementering och spridning av ny kunskap.

Landstinget ska utveckla en sammanhållen informationskälla vid kronisk sjukdom. Bättre förutsättningar för patientuppföljning skapas genom Program 4D (D som i diagnos), ett samverkansprogram mellan Karolinska Institutet (KI) och landstinget. De fyra diagnoser som ingår i programmet är några av våra vanligaste folksjukdomar: artrit, bröstcancer, diabetes typ 2 och hjärtsvikt. Utöver diagnoserna finns ett eget projekt för informatik. Detta möjliggör att information från journaler, e-hälsokonton, kvalitetsregister och biobanker kan länkas samman. Sammantaget medverkar Program 4D till en sammanhållen hälso- och sjukvårdsprocess där individen är delaktig. Forskningsprojekt kopplade till 4D ska identifiera kunskapsluckor och bidra till att landstinget åtgärdar dessa. Satsningen bidrar också till hela vårdorganisationens utveckling och kvalitet samt till utveckling av innovationer i samverkan med industrin.

Genom en långsiktig samverkan med KI, Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) och Stockholms Universitet (SU) skapar landstinget förutsättningar för dynamiskt och gott samarbete inom forskning, utbildning och innovation. Landstinget ska ge samverkan med KI de bästa förutsättningarna för en utveckling som omfattar både utbildningsplattformar, forskningsmiljöer och storskalig forskning baserad på kvalitativ hälsodata. Motsvarande samverkansavtal med Stockholms universitet och Kungliga tekniska högskolan ger grunden för bredare flerfakultetsmedverkan med större möjlighet till genombrottsforskning. Avsikten är också att tillsammans med lärosätena öka samverkan med näringslivet inom life science-området. Landstinget ska bli en nationell arena för utvärdering av samhällelig nytta av innovationer och forskningsprojekt.

Mål fokusområde 4 – Digital samverkan med kommuner, myndigheter och näringsliv

Landstinget ska ha en öppen, robust och interoperabel digital infrastruktur som kan utbyta information med andra organisationer på ett standardiserat och effektivt sätt. Vi ska avveckla pappersbaserade rutiner och ersätta dem med moderna digitala verktyg. Landstinget ska också utveckla nya samverkansformer och arbetsätt för att göra informationsutbyte enkelt och säkert mellan organisationer, både inom och utom offentlig sektor. Den digitala agendan för Stockholms län ska realiseras i samverkan med Kommunförbundet Stockholms län och länets kommuner där vårdkedjan och omsorgen av de mest sjuka äldre är i fokus.

Landstingets innovationssystem ska samverka regionalt, nationellt och internationellt. Detta ska bidra till tillväxt i samhället samt garantera en hög nivå på framtidens hälso- och sjukvård för förbättrad total hälsa för alla invånare. I samverkan med Europeiska socialfonden ska landstinget göra satsningar som skapar nya möjligheter för medarbetare att åstadkomma IT- och innovationsutveckling. Genom internationell samverkan i EU:s ramprogram som studerar ett hälsosamt åldrande (EIT Health) ska landstinget tillgängliggöra innovationstestbäddar för att utvärdera innovationsidéer.

7.2 Innovation och digitalisering inom kollektivtrafiken

Kollektivtrafiken betyder mycket för stockholmarnas vardag och förutsättningar, och för hela regionens funktion och utveckling. Regionen växer kraftigt och det finns stora investerings- och utvecklingsbehov i kollektivtrafiksystemet. Kollektivtrafiken har en avgörande betydelse för

tillgängligheten i länet, både regionalt och för personer med funktionsnedsättning, och för att bidra till en hållbar tillväxt i regionen. För Stockholmsregionen är det en stor utmaning och en avgörande framtidsfråga att kollektivtrafiken kan utvecklas i åtminstone samma takt som befolkningsutvecklingen och att hela transportsystemet planeras för att kollektivtrafikandelen på sikt ska kunna öka. Landstingets grundläggande utgångspunkt är att alla krafter måste förenas för att skapa bästa möjliga kollektivtrafikförsörjning i länet. Vi måste genomföra förändringar med stor omsorg. Öppenhet för nya utvecklingsmöjligheter måste förenas med ansvar för att regionens trafikförsörjning fungerar väl.

De långsiktiga målen för kollektivtrafiken är attraktiva resor, tillgänglig och sammanhållen region samt effektiva resor med låg miljö- och hälsopåverkan.

Målen innebär att kollektivtrafiken ska vara sammanhållen och samordnad, uppfylla resenärernas behov samt utgöra grund för planering och utbyggnad av transportsystemet genom samverkan med staten, näringsliv, lärosäten och länets kommuner. Kollektivtrafiken ska också bidra till ökad jämlikhet och jämställdhet, stödja ökad täthet och flerkärnighet i regionen samt bidra till en hållbar och sammanhållen utvidgning av arbetsmarknadsregionen. Landstinget ska därutöver minska kollektivtrafikens negativa miljö- och hälsopåverkan och planera och utföra kollektivtrafiken med inriktning mot ökad kostnadseffektivitet. Kollektiv- och närtrafiken, både upphandlad och kommersiell, ska vara förstahandsvalet för alla, även personer med funktionsnedsättning.

De datamängder som Trafikförvaltningen samlar utgör en god grund för att utöva nydanande och intressant forskning och innovationsarbete om kollektivtrafikens funktionssätt och samhällsekonomi i tillämpningar av kollektivtrafiken. Trafikförvaltningens verksamhet genererar stora mängder statistik och lagrar data om användningen av fordon och andra resurser, mäter resenärers upplevelser och beteenden, och loggar de tjänster som trafikförvaltningen levererar. Stora delar av detta datamaterial publiceras eller används i dag inte utanför Trafikförvaltningen. Det är i stället framtaget för internt bruk och för definierade uppföljningssyften.

Genom fler innovativa lösningar baserade på trafikförvaltningens data kommer det att vara möjligt att hitta samband mellan organisering och utnyttjande av kollektivtrafikresurser och utfall i kollektivtrafikens attraktivitetsfaktorer (trängsel, trygghet, tidhållning, komfort etc.) i form av rese mönster och transportval. Utveckling av reseappar är en viktig potential för trafikförvaltningens resedata. Med kunskap som bygger på solida

resedata skapas information som underlättar att skapa säker kunskap för framtida trafikplanering och investeringar.

7.2.1 Strategiska fokusområden inom kollektivtrafiken

Trafikförvaltningens inriktning för forskning och innovation beskriver behovet av forskning och innovation som landstinget har identifierat för att nå målen i det regionala trafikförsörjningsprogrammet.

I *Trafikförvaltningens trafikstrategi* (SL-2013-00543) fastslår trafikförvaltningen behovet av ökad kunskap om resenärernas behov, beteenden, hur resandet kan påverkas för olika typer av resenärer och för flera ärendetyper, och om hur landstinget kan utveckla bytet mellan olika färdslag. Landstinget behöver nya metoder och modeller för att mäta och värdera nyttor, intäkter och kostnader för kollektivtrafikåtgärder, ökad kunskap om hur samverkan fungerar och kan förbättras samt om hur den allmänna kollektivtrafiken kan bli mer tillgänglig och säker för personer med funktionsnedsättning.

Trafikförvaltningens infrastrukturstrategi (SL- 2013-00544) belyser behovet av ökad kunskap om de särskilda krav som ställs på kollektivtrafikens infrastruktur. Det gäller till exempel hög trafiklast, krav på tillgänglighet, robusthet och säkerhet, kompakta fysiska miljöer och miljökrav. Det behövs även åtgärder för att öka driftsäkerheten och hantera risken för ökad sårbarhet med hänsyn till allt mer digital teknik och digitala system. Härutöver behöver landstinget metoder och rutiner för att hantera infrastruktur på systemnivå. På så sätt kan landstinget ytterligare effektivisera investeringar i ny och befintlig infrastruktur inklusive drift och underhåll.

Med utgångspunkt i *Trafikförvaltningens affärsstrategi* (SL-2013-00545) behövs ökad kunskap om hur väl nuvarande affärsavtalsformer fungerar, hur trafikförvaltningen kan öka intäkterna i kollektivtrafiken, ett underlag för hur trafikförvaltningen bör utforma investeringar och trafikavtal för eldriven buss samt en modell för riskhantering av affärsmodeller.

I *Trafikförvaltningens strategi för hållbar utveckling* (SL-2013-00546) identifierar trafikförvaltningen behovet av beslutsunderlag för effektivare busstrafik som inte drivs av förbränningsmotorer och nya standarder för bullerkrav och tillåtna partikelnivåer. De lyfter även fram behovet av att etablera forskning om social hållbarhet och sociala konsekvensanalyser.

Trafikförvaltningens kommunikationsstrategi (2014-06-03) handlar om att öka kunskap om hur resenärer kommer att välja att ta emot information och kommunicera för att lösa sina transportbehov i framtiden.

Trafikförvaltningens kundservicestrategi (TN 2014-0564) tillser en metodkunskap för att bättre förstå kundens nöjdhet med hela resan, vad dagens och morgondagens resenär förväntar sig av kollektivtrafiken samt kunskap om metoder eller arbetsrutiner för att förbättra trafikförvaltningens och trafikleverantörernas kundbemötande.

För att effektivisera trafikförvaltningens produktion av forskning och innovation ska trafikförvaltningen koncentrera sin forskningssamverkan och sitt forskningsuppdrag till Nationellt kunskapscentrum för kollektivtrafik (K2). K2 ska också verka för att samordna trafikförvaltningens övriga forsknings- och innovationsverksamhet. Under förutsättning att det finns andra parter som finansierar merparten av verksamheten och att trafikförvaltningens behov kan tillgodoses ska trafikförvaltningen koncentrera sin forskning och innovation inom infrastrukturuområdet till Järnvägsgruppen vid KTH. Trafikförvaltningen ska genomföra projektutlysningar till KTH och Stockholms universitet. Utlysningar ska inkludera frågor om:

- attraktiv kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem
- attraktiva resor
- tillgänglig och sammanhållen region
- effektiva resor med låg miljö- och hälsopåverkan.

Trafikförvaltningen ska tillsammans med övriga förvaltningar inom Stockholms läns landsting samverka med Trafikverket, Vinnova, Västra Götalandsregionen och Region Skåne för att samordna behov av och resurser för forskning och innovation.

7.3 Innovation och digitalisering inom kulturen

Kulturen spelar en central roll för ett hållbart och inkluderande samhälle. Att främja nya kulturuttryck och utöka tillgängligheten och deltagandet är viktiga utgångspunkter för landstingets omfattande satsning på konst och kultur. Det digitaliserade samhället innebär nya möjligheter för allt fler människor att interagera i skilda kommunikativa nätverk, exempelvis genom spel och produktion av rörliga bilder och ljud. Den växande delaktighetskulturen, nya digitala verktyg bidrar till social sammanhållning och kan vara av stor betydelse för företagandet i länet.

Digitaliseringen innebär också ett undersökande av hur spel, rörlig bild, musik och konst kan samverka i s.k. transmediala konstellationer. Landstinget har mycket att vinna på att ytterligare utveckla dessa möjligheter för nytänkande och innovation inom vården och kollektivtrafiken.

Kulturen, som bärare av idéer och berättelser, har stor betydelse för innovation och digitalisering. Kreativa koncept och berättande är centrala för att brukaren ska få en positiv upplevelse av de nya digitala verktygen. Kulturens och teknikens framtida utveckling är beroende av varandra.

7.4 Innovation och digitalisering inom regional utvecklingsplanering

Den regionala utvecklingsplaneringen spelar en viktig roll för att samla aktörer kring regionens utmaningar och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling.

Ett exempel är landstingets samarbete med Centre for Sustainable Communications (CESC) på KTH. Detta samarbete omfattar bland annat utforskande av digitaliseringsens möjligheter att bidra till hållbar stadsutveckling och resurssnåla samhällssystem, utveckling av digitala system för att optimera avfalls- och godsflöden i staden, liksom metodutveckling för konsekvensbedömningar av informations- och kommunikationsteknologi (IKT) i urban utveckling.

Inom andra delar av samhällets tekniska försörjningssystem är det viktigt att med digitaliseringens hjälp öka robusthet och kapacitet för att nå en hållbar stadsutveckling. Det kan handla om allt från samordnade godstransporter till sammankopplade nät av förnyelsebar energiproduktion. Även invånarnas resebehov och resmönster påverkas av ökad digital kommunikation.

7.5 Innovation och digitalisering inom Folk tandvården

Folk tandvården präglas av en kreativ och innovationsfrämjande kultur. Den premierar nytänkande och ser innovation och ständigt förbättringsarbete som en del av kärnuppdraget. Folk tandvårdens ambition att vara *det självklara valet* för patienter och tandvårdsaktörer i hela länet ställer krav på förmågan att utvärdera trender i samhället samt på tjänster och produkter inom tandvårdsmarknaden. Folk tandvårdens viktigaste kanal för att möjliggöra detta är i dialogen med verksamheten. Folk tandvården har därför etablerat ett innovationsråd med koppling till SLL Innovation. Huvuduppgiften för rådet är att stimulera och kanalisera innovationer med professionellt stöd till innovatören. Idéinhämtningen sker genom löpande upprop via interna marknadsförare, intranät, personaltidning och innovationstävling.

Folk tandvården genomför både löpande forsknings- och utvecklingsarbete i egen regi och i samarbete med universitet och högskolor, där Karolinska

Institutet har en särställning. Folktandvården driver klinisk behandlingsforskning med tonvikt på att täppa till kunskapsluckorna inom odontologi som Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) har sett. Folktandvårdens roll och konkurrenskraft stärks genom att koordinera projekt inom innovation och FoU. Syftet med innovationsarbetet i Folktandvården är att förbättra tandhälsan samt skapa en stimulerande arbetsmiljö, tillväxt och samhällsnytta. Kopplingen till ny teknik och nyskapande metoder samt att tillgängliggöra data kommer att bli mer påtaglig. Folktandvården har två prioriterade områden för de närmsta åren:

- Digitalisering: nya behandlingsmetoder, arbetsflöden
- Hållbart företag: miljöhänsyn, socialt engagemang

8. Organisering och ansvarsfördelning

Landstingsrevisorerna har pekat på vikten av att få till en tydlighet om hur man samordnar och styr IT-frågorna som helhet inom Stockholms läns landsting. Se *Rapport 7/2013 Ett samlat grepp om IT-verksamheten*.

Genom den stärkta ägarstyrningen tar landstinget ett samlat strategiskt och operativt grepp över dessa frågor på koncernövergripande nivå. Skälet till detta är att dels öka tempot för utveckling och användning av nya metoder och tekniker inom områdena, dels möta kravet på ökad tillgänglighet inom hälso- och sjukvården. Detta kommer att innebära att innovationsarbete och införande av e-tjänster blir obligatoriska, och inte ett valfritt erbjudande som i dag. Innovation och digitalisering ska vara en del av kärnuppdraget för alla förvaltningar och bolag. Fler beslut kommer framöver att behöva tas centralt och på koncernövergripande nivå inom både innovations- och digitaliseringsområdet.

8.1 Innovation

Funktionen Forskning och innovation i SLL ansvarar på tjänstemannanivå för att styra och koordinera innovationsarbetet i Stockholms läns landsting.

Landstinget har sedan flera år haft en rad olika och komplementära funktioner för innovationsfrämjande verksamhet. Hit räknas SLL Innovation, Innovationsplatsen på Karolinska Universitetssjukhuset, Idérådet samt Innovationsslussen inom SLSO. Även trafikförvaltningen och Folktandvården har egna innovationsverksamheter med tillfällig finansiering. För att stärka landstingets långsiktiga innovationsförmåga skapar man en linjestruktur som inkluderar dessa verksamheter för att åstadkomma ett mer sammanhängande innovationssystem. Målet är att skapa en tydlig koordinerande och samordnande central funktion kombinerat med en tydlig lokal närvaro vid landstingets samtliga sjukhus

och förvaltningar. Därigenom kan landstinget ta ett samlat grepp på innovationsarbetet på både strategisk och operativ nivå. Målet är att innovation ska bli en integrerad del av varje linjeverksamhet.

8.2 Digitalisering

Strategisk IT ansvarar på tjänstemannanivå för styrningen av landstingets digitaliseringsarbete. Ansvaret omfattar att leda, koordinera och utveckla landstingets styrning och ledningssystem på IT-området. I ansvaret ingår samtliga styrande dokument inom digitaliseringsområdet (IT, medicinteknik, e-hälsa och informationsförsörjning) med uppdrag att skapa och säkerställa en helhetsbild av planerade och pågående utvecklingsinsatser inom området.

Strategisk IT ansvarar också, som projektägare, för alla större och landstingsövergripande digitaliseringsprojekt. Dessa projekt hanteras i en gemensam och övergripande projektportfölj.

Strategisk IT har ett arkitekturråd sammansatt av arkitekter från landstingets olika enheter knutet till sig, liksom en funktion för portföljhantering. Denna gäller både projekt- och förvaltningsverksamhet.

Styrmodellen för IT- och digitaliseringsfrågor som utvecklas för landstinget i sin helhet under ledning av Strategisk IT kompletterar den redan etablerade styrmodellen inom e-hälsa och kollektivtrafiken. Styrmodellen ska utarbetas i nära samverkan med berörda förvaltningar och bolag. Ambitionen är att ytterligare stärka och samordna styrning och organisering av IT-området i riktning mot en mer samlad förvaltning av landstingets digitalisering.

9. Styrande principer för digitalisering och innovation

9.1.1 Fokus på verksamhetsnytta och värdeskapande leverans för användare och kunder

Digitalisering och innovation ska bidra till att landstinget når sina övergripande mål. Verksamhetsnyttan eller invånarens behov ska vara den överordnade drivkraften i utvecklingen av Stockholms läns landstings IT- och tekniklösningar. Funktionshinderorganisationerna ska involveras för att säkerställa tillgänghetsperspektivet.

9.1.2 Digitalt först

Stockholms läns landstings ambition är att invånarens första kontakt med landstinget ska kunna ske digitalt. Ambitionen är också att landstinget ska kommunicera digitalt i första hand i stället för med papper och telefon i de situationer där det är lämpligt.

9.1.3 Innovationskultur, implementering och spridning

Innovationsarbete handlar om utveckling och förnyelse av den ordinarie verksamheten. Alla medarbetare ska arbeta och verka för en kultur som präglas av ett kontinuerligt förbättringsarbete. Landstinget skapar en varaktig nytta genom att innovationer får spridning och bred användning.

9.1.4 Standardisering och öppenhet

De produkter, tjänster och metoder som används inom Stockholms läns landsting tillämpar fastställd standard.

Landstinget ska också aktivt medverka i nationella samarbeten samt följa och driva fram nya standarder.

Landstinget ska även verka för att erbjuda öppna gränssnitt och anslutningsprotokoll för exempelvis entreprenörer, forskare och patientorganisationer.

9.1.5 Helhet prioriteras före delarna

En generell bedömning av verksamhetsnytta eller värde ska alltid föregå ett beslut om eventuell satsning eller investering. I detta beslut ska landstinget prioritera helhetsvärdet för landstinget framför varje enskild verksamhets önskemål. När värdet för landstinget som helhet blir större än värdet för varje enskild verksamhet så hanteras, drivs och finansieras det gemensamt för landstinget eller branschen.

9.1.6 Effektivitet och informationskvalitet i fokus

All information som personal matar in i IT-stöden ska bara behöva anges en gång. Ingen dubbelregistrering ska alltså behöva ske.

Landstinget ska undvika överlappande IT-lösningar för samma eller likartade verksamhetsprocesser.

9.1.7 Återanvändning

När landstinget behöver nya IT-stöd ska man kartlägga behovet mot sina existerande lösningar. Om de existerande lösningarna fyller behoven, är moderna och följer standarderna så ska landstinget välja dessa.

9.1.8 Säkerhet bygger på skyddsbehov

Säkerhetslösningar ska stödja landstinget i att skydda informationen och inte vara hinder för verksamhetens genomförande. Det ska förutsättas att miljön som ett IT-stöd verkar i är osäker. Skydd ska anpassas till skyddsvärde, risk och lagkrav samt byggas i lager med olika försvarsstrategier där enskilda haveripunkter undviks.

9.2 Finansieringsmodell

Finansiering av IT sker inom ramen för landstingets budgetprocess. Finansiering av investering inom IT, innovation och digitalisering skall beredas i enlighet med landstingets Investeringsstrategi med därtill hörande Ansvars- och beslutsordning.

En stärkt styrning och ökad standardisering av IT förväntas på sikt att frigöra resurser för utveckling av landstingets IT-stöd. För att stödja implementeringen av detta är en reviderad finansieringsmodell under framtagande. Finansieringsmodellen ska både stimulera till innovation och utveckling inom IT-området. Den ska samtidigt säkerställa ett kostnadseffektivt nyttjande av IT inom landstingets olika verksamheter för att stödja arbetet med att uppnå fastställda mål inom hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken. Mer konkret ska modellen ge bättre transparens och underlätta styrningen av IT genom en tydlig differentiering mellan olika typer av IT-tjänster och kostnadsslag. Finansieringen kan då antingen göras med landstingsgemensamma resurser eller genom volymberoende avgiftsfinansiering från verksamheterna beroende på de strategiska målen för respektive IT-tjänst och kostnadsslag.

10. Strategiska insatsområden

När landstinget nu genomför Framtidsplanen är innovations- och digitaliseringsbehovet större än någonsin. Att skapa en modern nätverkssjukvård och kollektivtrafik kräver innovation av såväl arbetssätt och metoder som av organisation och styrning inom all

landstingsfinansierad verksamhet. Målet är att stödja och förenkla för både patienter och vårdpersonal som har en innovativ idé. Målet är även att underlätta för forskare och entreprenörer utanför vården genom att erbjuda en väg in för externa parter som kan bistå landstinget med lösningar på olika framtidsutmaningar och stödja Framtidsplanen. Landstinget integrerar sin nya innovationsplattform Health Innovation Platform (HIP) i landstingets innovationssystem för att underlätta tjänsteutveckling.

10.1 Kunskapscenter för användardriven utveckling

Landstingets innovationsarbete ska bygga på att involvera användarna, patienter, anhöriga och vårdpersonal för att öka förmågan att fånga upp nya behov av utveckling och förändring. Landstinget ska därför skapa ett kunskapscenter för användardriven utveckling för att etablera ett systematiskt lärande och utvecklingsarbete utifrån upplevda brister och förbättringsbehov från patienter och närstående. Landstinget i Värmland har gjort en liknande satsning, Experio Lab. Utifrån lärdomar från den satsningen skapar Stockholms läns landsting en motsvarande organisation som en länk mellan landstingets innovationsverksamhet och patientnämnden. Samtidigt får patientnämnden ett utvidgat uppdrag att också driva förbättringar och innovationer av verksamheten utifrån inkomna klagomål. För att identifiera nya lösningar på olika verksamhetsbehov ska landstinget använda innovationstävlingar som en metod för att involvera exempelvis studenter vid länets högskolor och universitet i utvecklingsarbetet.

10.2 Innovationsfrämjande ägarstyrning

Landstinget ska fortlöpande inventera och åtgärda faktorer som försvårar en effektiv spridning av innovativa arbetssätt, nya behandlingsmetoder eller ny teknik. En avgörande del i detta är att utveckla hälso- och sjukvårdens ersättningssystem, vårdvalsmodeller och ägardirektiv så att de främjar innovation och nytänkande.

10.3 Innovationsupphandling

Landstinget ska använda upphandling som ett strategiskt verktyg för att främja förnyelse, kvalitet och effektivitet i samtliga verksamheter. Landstinget ska främja innovationsvänlig upphandling i allmänhet och innovationsupphandling i synnerhet. Innovationsupphandling är ett sätt att stärka Stockholmsregionens konkurrenskraft samtidigt som det ökar möjligheten att möta verksamhetens behov av moderna arbetsverktyg.

Syftet är att aktivt driva fram de tjänster och produkter som verksamheten behöver men som leverantörerna ännu inte kan erbjuda.

Denna typ av upphandling ska dock vara kostnadseffektiv för landstinget, sett till de totalekonomiska konsekvenserna.

10.4 Landstingets innovationsfond

Landstingets behöver öka sin förmåga att snabbt möta nya förändringsbehov och aktivt stimulera verksamhetsdrivna innovationsprojekt. Därför inrättade landstinget en särskild innovationsfond under landstingsstyrelsen 2015. Syftet med Innovationsfonden är att bidra med finansiering för att hälso- och sjukvården ska kunna utveckla, testa, utvärdera och införa nya innovativa produkter, tjänster och metoder i verksamheten. Målet är att fonden på sikt ska vidga sitt fokus för att kunna stödja innovation inom landstingets samtliga verksamheter, även utanför hälso- och sjukvården.

10.5 Deltagande i EU:s program och fonder

I en allt mer globaliserad värld är det också viktigt att Stockholms läns landsting ökar sin medverkan och sitt deltagande i EU:s program och fonder, exempelvis EU:s forsknings- och innovationsramprogram Horisont 2020 och EU:s regionalfond. Landstinget kommer att öka sitt deltagande i samarbetsprojekt inom EU:s ramprogram för forskning och innovation, Horisont 2020, och andra relevanta program och fonder inom EU. En av de tre delarna i Horisont 2020 är inriktad mot samhällsutmaningar och har ett tydligt fokus på implementering och slutanvändare. Landstinget ska aktivt söka medel för Digital Health och Personalized Health.

Landstinget har en aktiv roll i arbetet med de regionala strukturfonderna. Genom den s.k. Stockholmsmodellen görs nu tydligare regionala analyser för att avgöra inom vilka områden Social- och Regionalfondsprojekten gör mest nytta för regionens utveckling. Socialfondsprojekt ska stå för social innovation för att hitta nya innovativa lösningar för samhällets utmaningar med fokus på att skapa en inkluderande arbetsmarknad och hållbar stadsutveckling. Dessa projekt ska även leda till att rusta framtida arbetstagare för att kunna jobba i digitala arbetsmiljöer. Ett av målen bör vara att stärka mångfalden på regionens arbetsplatser som en förutsättning för innovativa arbetsmiljöer.

Utvecklingsprojekt som finansieras av den Europeiska regionala utvecklingsfonden är ytterligare ett verktyg att stötta och stimulera en innovativ tillväxt i regionen. Medel från Regionalfonden ska just stötta de SME som är på väg att utveckla och växa i regionens styrkeområden som t.ex. ICT, Life Science och GreenTech. Landstinget ska i möjligaste mån nyttja medel från de regionala strukturfonderna för att driva fram arbetet med innovation och digitalisering.

10.6 Framtidens vårdinformationsmiljö

Stockholms läns landsting driver tillsammans med Region Skåne och Västra Götalands-regionen programmet 3R Framtidens vårdinformationsmiljö. Syftet är att skapa en modern och hållbar vårdinformationsmiljö med ett stöd som kan möta behoven från såväl invånare, patienter och vårdverksamhet som forskning och för kvalitetsuppföljning.

Med begreppet informationsmiljö menas funktioner som kommunikation, integration, proaktivitet och mobilitet. Utgångspunkten är patientens behov av både sjukvård, hälsovård och information vid varje kontakt med olika vårdgivare. Programmet arbetar för en hållbar och långsiktig informationsstruktur genom fokus på arbete inom verksamhet, informatik, arkitektur och teknik.

Informationsmiljön skapar förutsättningar för beslutsstöd inom hälso- och sjukvården samt förutsättningar för kommunikation mellan vården och patienten. Uppdraget omfattar även forsknings- och kunskapsstöd samt verktyg för styrning och ledning.

10.7 Konsolidering, avveckling och arkivering

Stockholms läns landsting har i dag en stor mängd IT-lösningar som behöver moderniseras eller ersättas. För att skapa rum för framtidens vårdinformationsmiljö behöver landstinget även konsolidera, avveckla och arkivera dagens IT-lösningar. Detta är ett viktigt insatsområde framöver. Det är en förutsättning för att uppnå en högre effektivitet och tillgänglighet för drift och förvaltning, men också för en bättre arbetsmiljö för medarbetare inom hälso- och sjukvården.

För att möta behovet av långsiktig tillgång till information färdigställer landstingsarkivet e-arkiv 3.0. Eftersom även övriga verksamhetsgrenar inom landstinget behöver säkerställa tillgång till information kommer e-arkiv 3.0 att kunna ta emot och lagra flera informationstyper utöver vårdinformation.

10.8 Informationssäkerhet

En stark utveckling i samhället inom flera olika områden, bland annat IT och digitalisering, ställer ökande krav på landstingets förmåga att hantera information på ett säkert sätt. Nya regler för dataskydd, datalagring och personlig integritet kan komma att införas i svensk lagstiftning inom kort. Förändringarna kan komma att ställa ytterligare krav på landstingets förmåga inom IT och informationssäkerhet.

Landstingets informationssäkerhetspolicy och tillhörande riktlinjer (LS 1112-1733), antagen av landstingsfullmäktige och landstingsstyrelsen, styr arbetet med informationssäkerhet inom Stockholms läns landsting. Den anger bland annat att informationen ska skyddas utifrån skyddsvärde, risk och lagkrav. Invånare och medarbetare ska kunna känna tillit och förtroende för landstingets informationshantering, IT-system och digitala lösningar.

För att möta länets kraftiga befolkningsökning och framtida behov genomför landstinget just nu en av de största satsningarna någonsin inom vård och kollektivtrafik. Framtidsplanerna omfattar även satsningar på e-hälsa och IT. Att genomföra framtidsplanerna kräver en hög förändringstakt, vilket i sin tur ställer högre krav på informationshantering och informationssäkerhet inom landstinget.

Stockholms läns landsting ska vara bäst på att dra nytta av digitaliseringens möjligheter. Det innebär bland annat att landstinget behöver kunna erbjuda forskare och innovatörer möjligheter att utveckla och testa innovativa lösningar utifrån säkra processer och i säkra testmiljöer. För detta krävs tydliga testprocesser och regelverk för forskning och innovation. På så sätt kan landstinget få fram verksamhetsanpassade lösningar med säkerställd informationssäkerhet.

Landstinget har utarbetat ett handlingsprogram för informationssäkerhet som sträcker sig till år 2020. Det omfattar alla verksamheter inom landstinget. Programmet pekar på fyra målområden: säker informationshantering, säkerhetsmedvetna medarbetare, säkra processer och god IT-säkerhet. Genom handlingsprogrammet höjer landstinget ambitionsnivån för sitt informationssäkerhetsarbete.

En förutsättning för att kunna nå målbilderna är att landstinget arbetar med informationssäkerhet på ett fokuserat och systematiskt sätt. Mycket görs redan i dag, men det krävs mer. Landstinget behöver ständigt utveckla sitt arbete med informationssäkerhet i takt med omvärlden.

10.9 Informationshantering

Data skapas i allt större omfattning i landstinget. Det sker genom interaktion med människor involverade i processen, men allt oftare i form av automatiserade processer där utrustning utbyter data automatiskt.

Landstinget ska kunna hantera dessa data på ett säkert och korrekt sätt. Detta innebär allt ifrån lagring, transport och validering till bearbetning och tillgängliggörande för att hanteras av interna och externa parter.

Tillgänglig och tillförlitlig information är en förutsättning för att landstinget ska kunna bedriva verksamhet med hög kvalitet. Detta innebär att verksamheten har ett omfattande ansvar för att hantera information så att den säkerställer tillgängligheten och tillförlitligheten i alla skeden. Förändringar i verksamheten innebär nästan alltid att även hanteringen av information påverkas. När verksamheten förändras eller utvecklas ska den utreda konsekvenserna för informationshanteringen utifrån Landstingsarkivets regelverk för informationshantering i Stockholms läns landsting. Det gäller både konsekvenser i den pågående verksamheten och i det längre perspektivet. Verksamheten ska sedan vidta åtgärder efter samråd med Landstingsarkivet.

10.9.1 Hälsodata för jämlik vård och tillväxt

Innovationer och forskning inom medicin och hälsa innebär ett konsekvent och långtgående åtagande. Målet är att ge kunskap och förståelse om den friska och sjuka människan, samt att förebygga, upptäcka, bota och lindra sjukdomar för en mer jämlik vård. Dagens hälso- och sjukvård genererar stora mängder data som med relevanta frågor och moderna analysmetoder skapar möjligheter till helt ny kunskap. Att göra data tillgänglig för externa partner möjliggör att dessa data snabbare leder till ny kunskap och utveckling av landstingets verksamheter och tillväxt inom life science-området.

10.9.2 Stordata (big data)

Stordata är digitalt lagrad information i en så stor mängd att det inte går att bearbeta den med traditionella databasmetoder. Det inbegriper olika tekniker för *very large databases* (VLDB), datalager (data warehouse) och informationsutvinning (data mining).

Stordata är relevant för alla sektorer i samhället. Stordata inom hälso- och sjukvården är av olika typer. Grovt förenklat kan de grupperas i de fyra dimensionerna register, vårdinformationssystem, medicinteknisk utrustning och patientgenererade data. Användningen av dessa data är en förutsättning för landstingets digitalisering och innovation.

Landstinget ska säkerställa en ökad samordning inom området med höjd kunskap såväl generellt som för relevanta verktyg.

10.9.3 Öppen data (open data)

Landstinget ska tillgängliggöra öppen data, det vill säga digital information som är fritt tillgänglig utan inskränkningar. Öppen data kan sedan återanvändas av till exempel tjänsteutvecklare för att skapa nya användningsområden.

Ett mycket bra exempel är Trafiklab som har etablerats som ett samarbete mellan Samtrafiken, SL och Viktoriainstitutet. Trafiklab är en så kallad community för öppen trafikdata. Där kan utvecklare få tillgång till data om kollektivtrafiken i Sverige via öppna API:er (gränssnitt). Trafiklab har varit en föregångare och många populära tjänster har byggts med utgångspunkt i de data som erbjuds via Trafiklab. Trafikförvaltningen levererar data om bland annat planerad trafik och realtidsinformation för buss, tunnelbana, pendeltåg, lokalbana, båtar, hållplatsdata, stolptidtabeller, linjedata och trafikslag. Trafiklab hanterar sedan relationen till dem som vill använda informationen. Res i Stockholm, SL:s mobilbiljettapp, Resrobot och Pendelkollen är exempel på tjänster som utvecklats av företag och innovatörer och som bygger på data från Trafiklab. Universitet och högskolor använder också Trafiklab som material för sina utbildningar.

Genom att tillgängliggöra data till externa parter (exempelvis lärosäten och life science-industrin) ska landstinget skapa ny kunskap. Användning av öppna data ger en bra grund för samarbeten för utveckling och innovationer. Från näringslivet och universiteten finns ett stort intresse av att på detta sätt samarbeta med landstinget, till exempel när de utvecklar läkemedel och medicinsk teknik.

10.10 Hållbar IT

En bärande del av utvecklingen för en modern och digital organisation är hållbar IT. Det innebär att beställaren alltid ska ställa krav på miljön och sociala villkor i upphandlingar av IT och medicinteknisk utrustning. Det gäller även att planera för resurseffektivisering av landstingets verksamheter med hjälp av IT inom såväl drift som förvaltning.

Hållbar IT kan omfatta såväl miljöförbättringar *av* IT – som återbruk och energieffektivitet – och miljöförbättringar *med* IT – som resfria arbetssätt och effektiv läkemedelshantering. I alla beslut som rör IT-investeringar ska landstinget ta hänsyn till perspektivet hållbar IT. Landstingets handlingsplan för hållbar IT föreslår fokusområden för utveckling av hållbar IT inom vården.

10.11 Medicinsk teknik

I takt med att medicintekniska produkter (MTP) i allt högre grad integreras i IT-infrastrukturen kan information från dem direkt hanteras och lagras i olika system och applikationer. Det kan till exempel vara information om diagnostik och övervakning.

Att tillgängliggöra adekvat information för rätt person i rätt tid är en nödvändig och viktig del av hanteringen av medicinteknisk data i den nätverkssjukvård som framtidsplanen beskriver. Vidare är samlad och

lagrad information från medicinteknisk utrustning en ny informationskälla, vilket öppnar möjligheter för framtida forskning och innovation. Detta gäller oberoende av var och i vilken situation informationen skapas.

En förutsättning för denna digitala samverkan är att MTP använder standardiserade gränssnitt och standardiserad representation av data.

På det medicintekniska området ska landstinget stärka och samordna styrningen på en landstingsövergripande nivå och i samklang med lokala ledningssystem.

10.12 Arkitektur

För övergripande arkitekturprinciper gäller följande i Stockholms läns landsting:

- Landstinget ska ha en tydlig målarkitektur som bygger på nationell och internationell samverkansarkitektur och ramverk.
- Landstinget ska identifiera ägare till principer och målarkitekturen samt sponsorer till arkitekturarbetet.
- Arkitekturen ska kunna beskrivas grafiskt med hjälp av ett modelleringspråk som betraktas som öppet och oberoende.
- Arbetet ska utföras iterativt och prioritera områden där landstinget kan uppnå ett högt värde.

10.12.1 Målarkitektur inom hälso- och sjukvården

En grund för målarkitekturen inom hälso- och sjukvården är förmågan att kunna dela information mellan vårdgivare, invånare och beslutsfattare samt förmågan att hålla samman vårdkedjor och andra händelseförlopp. En grundläggande förutsättning för detta är en gemensam plattform för informationsutbyte. Det behövs även ramverk, standarder och riktlinjer för hur man använder plattformen. Grundläggande är också gemensamma begreppsmodeller, informationsstrukturer och processramverk som möjliggör säker vård i sammanhållna vårdkedjor.

Målarkitekturen inom hälso- och sjukvården ska utgå ifrån redan genomfört arbete. Det gäller exempelvis målarkitektur framtagna i samverkan mellan Stockholms läns landsting, Västra Götalandsregionen och Region Skåne, RIV (regelverk för interoperabilitet inom vård och omsorg), VITS-boken (verksamhetsarkitektur, informationsstruktur, teknisk arkitektur och säkerhetsarkitektur) och NI (Nationell informationsstruktur).

10.13 IT-sourcing

Landstinget ska bedriva försörjning av IT, vidare kallat IT-sourcing, med verksamheten i fokus.

I dagsläget bedrivs IT-produktion inom landstinget på olika sätt, det vill säga både internt av olika parter och externt av många leverantörer. En extern genomlysning som landstinget låtit genomföra pekar på behovet av fortsatt konsolidering av de interna IT-organisationerna.

Det finns också ett tydligt behov av en strategi för IT-sourcing inom landstinget för att skapa ett gemensamt strukturerat angreppssätt. Strategin för sourcing av IT-tjänster bör syfta till att skapa en gemensam utgångspunkt för de landstingsägda vårdgivarna och därmed säkerställa att leverans av IT-tjänster sker utifrån bästa förmåga, kvalitet och pris.

Landstinget ska utarbeta en IT-sourcingstrategi under 2016 för att skapa ett gemensamt strukturerat angreppssätt i dessa frågor. Beslut om IT-sourcing ska vara välgrundade och fattas enligt fastslagna principer och med verksamhetens behov i fokus.

10.14 Kompetens

Landstinget ska samnyttja kompetens inom alla beskrivna strategiska insatsområden. Samnyttjande kan vara såväl i form av gemensam organisation för viss verksamhet som genom etablering av lokala kompetenscentrum. Utgångspunkten är att ha en bred intern kompetens inom områdena och vid behov anlita extern spetskompetens. Landstinget ska aktivt delta i nationellt arbete inom områdena.

10.14.1 Digital kompetens

I Strategi för forskning, utveckling och utbildning för hälso- och sjukvården, tandvården och kollektivtrafiken i Stockholms läns landsting (LS 1310-1325) anger landstinget att all landstingsdriven och landstingsfinansierad vårdverksamhet ska medverka till en utvecklad användning av informations- och kommunikationsteknologi. Det ingår i utbildningsuppdraget.

Digital kompetens och mognad hos landstingets medarbetare är ett viktigt strategiskt insatsområde, det vill säga förmågan att använda digitala verktyg, lösningar och tjänster. För den moderna och nätverksbaserade hälso- och sjukvården är digital kompetens en av nyckelfaktorerna. Teknikens snabba utveckling innebär att medarbetarna behöver tillgång till dynamiskt och hållbart lärande över tid. Stockholms läns landsting ska arbeta aktivt för att fasa ut gamla icke-funktionella verktyg och snabbare nyttiggöra innovationer.

10.14.2 Förändrings- och innovationsledarskap

Alla medarbetare ska fullt ut kunna medverka i innovationsutveckling och tillgodogöra sig nya arbetssätt och verktyg. För detta krävs ett ledarskap som ser till att de får det stöd och den utbildning de behöver för att exempelvis kunna använda nya digitala verktyg. En ökad digital kompetens är också en förutsättning för att utveckla nya och förbättrade metoder inom e-hälsa.

10.15 Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Stockholms läns landstings arbete med delaktighet för personer med funktionsnedsättning bygger på FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Alla ska kunna ta del av landstingets tjänster, service och verksamhet. Tillgänglighet och delaktighet är två ledord inom framtidens hälso- och sjukvård. Landstinget ska utforma tjänster inom informationsteknik och e-hälsa så att inte stora grupper blir lämnade utan tillgång till dessa. Därför ska landstinget tidigt involvera funktionshinderorganisationerna i processen när man utvecklar tillgänglighet och e-hälsotjänster. Landstinget bör även sätta samman testpaneler för att testa produkter och tjänster ur ett perspektiv som är relevant för personer med funktionsnedsättning.

11. Uppföljning och utvärdering av strategin

Funktionerna Strategisk IT och Forskning och innovation ansvarar för att årligen mäta och följa upp respektive del av landstingets övergripande innovations- och digitaliseringsarbete i ett digitaliserings- och innovationsbokslut. Landstinget ska därför årligen arbeta fram handlingsplaner som konkretiserar strategins mål och intentioner inom området innovation, e-hälsa och digitalisering. Landstinget ska även genomföra en baslinjemätning av landstingets IT-mognad inom hälso- och sjukvården som en del av förberedelsearbetet för framtidens vårdinformationsmiljö.

Uppföljningen ska omfatta såväl verkligt utfall som prognoser. Vid större avvikelser mot mål ska landstinget analysera orsaker samt upprätta och följa upp handlingsplaner för att korrigera avvikelserna.